Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

27. aprill 2023 *

Eelotsusetaotlus – Intellektuaalomand – Direktiiv 2004/48/EÜ – Intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamiseks vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid – Õigus teabele – Õigus esitada hagi – Vajadus teha enne kindlaks intellektuaalomandi õiguse olemasolu

Kohtuasjas C-628/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) 21. juuli 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. oktoobril 2021, menetluses

TB,

menetluses osalesid:

Castorama Polska sp. z o.o.,

„Knor“ sp. z o.o.,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud D. Gratsias, M. Ilešič (ettekandja), I. Jarukaitis ja Z. Csehi,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Castorama Polska sp. z o.o., esindajad: *radcowie prawni* M. Markiewicz, M. Mioduszewski ja Z. Ochońska,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Austria valitsus, esindajad: A. Posch ja G. Kunnert,

* Kohtumenetluse keel: poola.

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. L. Kalėda ja U. Małecka,

olles 17. novembri 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32) artikli 8 lõike 1 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud TB poolt alustatud menetluses, mille eesmärk on kohustada Varssavis (Poola) asuvat äriühingut Castorama Polska sp. z o.o. ja Gliwices (Poola) asuvat äriühingut „Knor" sp. z o.o. esitama teavet väidetavalt TB-le kuuluvat intellektuaalomandi õigust rikkuvate kaupade või teenuste päritolu ja turustusvõrgu kohta.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/48

3 Direktiivi 2004/48 põhjendused 10, 13, 17 ja 19 on järgmised:

„(10) Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide seadustikke, et tagada siseturul kõrge, võrdväärne ning ühetaoline kaitsetase.

[…]

(13) Käesoleva direktiivi rakendusvaldkond tuleb defineerida võimalikult laialt, et see kataks kõik intellektuaalomandi õigused, mis hõlmavad ühenduse selle valdkonna sätteid ja/või vastavate liikmesriikide siseriiklikke seadusi. Kõnealune nõue ei mõjuta võimalust, et seda soovivad liikmesriigid võivad laiendada käesoleva direktiivi sätteid siseriiklikel põhjustel, lisades punkte ebaausa konkurentsi, sealhulgas piraatkoopiate või sarnase tegevuse kohta.

[…]

(17) Käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid peavad iga kohtuasja korral olema piiritletud viisil, mis võtab arvesse vastava kohtuasja eripära, sealhulgas iga intellektuaalomandi õiguse iseärasused ja rikkumise tahtliku või tahtmatu iseloomu.

[…]

(19) Kuna autoriõigus eksisteerib teose loomise tõttu ning ei vaja formaalset registreerimist, on asjakohane vastu võtta [9. septembril 1886 Bernis alla kirjutatud kirjandus- ja kunstiteoste kaitse] Berni konventsiooni [(24. juuli 1971. aasta Pariisi akt) 28. septembril 1979 muudetud redaktsiooni] artikli 15 eeskiri, mis kehtestab eelduse, et kirjandus- või kunstiteose autoriks loetakse isikut siis, kui teosel on tema nimi. Sarnane eeldus kehtib autoriõigusega kaasnevatele õigustele, sest sageli otsib just sellega kaasneva õiguse omanik, näiteks fonogrammitootja, oma õigustele kaitset ning astub piraatlusega võitlusse.“

4 Direktiivi artiklis 1 „Objekt“ on sätestatud:

„Käesolev direktiiv käsitleb intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks vajalikke meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid. Käesolevas direktiivis sisaldab mõiste „intellektuaalomandi õigused“ tööstusomandi õigusi.“

5 Direktiivi II peatüki „Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid“ artikli 3 „Üldised kohustused“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid sätestavad vajalikud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid käesolevas direktiivis kirjeldatud intellektuaalomandi õiguste jõustamise tagamiseks. Menetlused, protseduurid ja õiguskaitsevahendid on õiglased ega ole asjatult keerulised või kulukad ega sisalda põhjendamatuid ajalisi piiranguid ega põhjendamatuid viivitusi.

2. Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid rakendatakse viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.“

6 Direktiivi artiklis 4 „Isikud, kellel on õigus taotleda meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamist“ on sätestatud:

„Liikmesriigid tunnistavad käesolevas peatükis isikutena, kellel on õigus nõuda meetmete, protseduuride ja õiguskaitsevahendite kohaldamist:

a) intellektuaalomandi õiguste valdajaid kooskõlas kohaldatavate seadustega;

b) kõiki teisi isikuid, kes on volitatud nimetatud õigusi kasutama, eriti litsentsi omanikke kooskõlas kohaldatava seaduse sätetega ning nendes lubatud piirini;

c) intellektuaalomandi kollektiivõiguste halduskogusid, mida reeglipäraselt tunnustatakse kui intellektuaalomandi õiguste valdajate seadusjärgseid esindajaid kooskõlas kohaldatava seaduse sätetega ning nendes lubatud piirini;

d) kutseala õiguskaitseasutusi, mida reeglipäraselt tunnustatakse kui intellektuaalomandi õiguse valdajate seadusjärgseid esindajaid kooskõlas kohaldatava seaduse sätetega ning nendes lubatud piirini.“

7 Direktiivi 2004/48 artikli 6 „Tõendid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et kui osapool on esitanud oma nõuete toetamiseks piisava mõistlikult kättesaadava tõendusmaterjali ning on täpsustanud oma väidete põhistamiseks vastaspoole käsutuses olevad tõendid, on kohtuasutused volitatud nõudma vastaspoolelt nende tõendite

esitamist, asjakohastel juhtudel konfidentsiaalse teabe kaitset tagavaid tingimusi järgides. Käesoleva lõike kohaldamisel võivad liikmesriigid sätestada, et olulise hulga teoste koopiate või mis tahes kaitstud objektide sobivad näidised võib pädev kohtuasutus lugeda sobivaks tõendusmaterjaliks.“

8 Selle direktiivi artikli 7 „Tõendusmaterjali säilitamise meetmed“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et ka enne kohtuasja sisulise menetlemise alustamist võivad pädevad kohtuasutused osapoole palvel, kes on esitanud piisavaid tõendeid, et tema intellektuaalomandi õigust on rikutud või rikutakse, nõuda kiireid ja tõhusaid ajutisi meetmeid väidetava rikkumise olulise tõendusmaterjali säilitamiseks, mis on kaitse all konfidentsiaalse teabena. Nimetatud meetmed võivad sisaldada detailset kirjeldust koos näidiste või ilma nendeta või õigusi rikkuva kauba füüsilist arestimist ning sobivatel juhtudel õigusi rikkuva kauba tootmise ja/või levitamisega seonduvat materjali, seadmeid ja dokumente. Kõnealused meetmed võetakse vajaduse korral tarvitusele vastaspoolt ära kuulamata, eriti sellistel juhtudel, kui mis tahes viivitus võib põhjustada õiguste valdajale korvamatut kahju või on tõendusmaterjali hävitamise põhjendatud oht.

Kui ajutised meetmed on võetud vastaspoolt ära kuulamata, tuleb mõjutatud pooltele sellest viivitamata teatada hiljemalt pärast meetmete täideviimist. Mõjutatud osapoolte taotlusel vaadatakse kohtuasi, mille käigus on õigus anda seletusi, uuesti läbi, et otsustada mõistliku ajavahemiku jooksul pärast meetmetest teatamist, kas need meetmed tuleb muuta, tühistada või kinnitada.“

9 Direktiivi artikli 8 „Õigus teabele“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et intellektuaalomandi õiguste rikkumise menetlemisel ning hageja õigustatud ja proportsionaalse nõude vastuseks võivad pädevad kohtuasutused nõuda, et teave kaupade või teenuste päritolu ja levitamisvõrgustiku kohta esitaks rikkuja ja/või kes tahes isik, kes:

a) on tabatud tema valduses oleva õigusi rikkuva kommertseesmärgil kasutatava kaubaga;

b) on tabatud kommertseesmärgil pakutavate õigusi rikkuvate teenuste kasutamiselt;

c) on tabatud õigusi rikkuvate teenuste kommertseesmärgil pakkumiselt;

või

d) on teatatud punktides a, b või c viidatud isikute poolt kui osaline kaupade või teenuste tootmises, valmistamises või levitamises.“

10 Sama direktiivi artikli 9 „Ajutised ja ennetavad meetmed“ lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kohtuasutused võivad hageja palvel:

a) esitada väidetava rikkuja vastu ennetava kohtuliku tõkendi, et vältida mis tahes peatset intellektuaalomandi õiguste rikkumist või määrata esialgsel alusel ning asjakohastel juhtudel korduv rahaline trahv, kui seda on kajastatud siseriiklikes õigusaktides ning kui intellektuaalomandi õiguste väidetavad rikkumised korduvad, või muuta nimetatud korduvad rikkumised garantiide andmiseks kavatsusega tagada õiguste valdajale kahjude hüvitamine;

vahendaja suhtes, kelle teenuseid kasutab kolmas osapool intellektuaalomandi õiguste rikkumisel, võib samadel tingimustel esitada ennetava kohtuliku tõkendi; [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta] direktiiv 2001/29/EÜ [autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230)] hõlmab kohtulikud tõkendid vahendajate suhtes, kelle teenuseid kasutab kolmas osapool autoriõiguste või sellega kaasnevate õiguste rikkumisel;

b) nõuda intellektuaalomandi õiguste rikkumises kahtlustatavate kaupade konfiskeerimist või tarnimise lõpetamist, et ennetada nimetatud kaupade levitamist turustuskanalites.

2. Kommertseesmärgil toime pandud rikkumiste puhul tagavad liikmesriigid, et kui kahju saanud osapool näitab kahjude sissenõudmist ohustavaid asjaolusid, võivad kohtuasutused nõuda väidetava rikkuja kinnis- ja vallasvara ennetavat konfiskeerimist, sealhulgas ka rikkuja pangakonto ja muu vara külmutamist. Sel eesmärgil võivad pädevad kohtuasutused nõuda panga-, finants- ja äridokumentide esitamist või vastavat ligipääsu olulisele teabele.“

3. Vastavalt lõigetes 1 ja 2 viidatud meetmetele on kohtuasutustel volitused nõuda hagejalt kättesaadava tõendusmaterjali esitamist piisava kinnituse saamiseks, et hageja on õiguste valdaja ning et hageja õigusi rikutakse või et on sellise rikkumise otsene oht.“

Poola õigus

11 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustiku (ustawa Kodeks postępowania cywilnego) (*Dz. U.* 1964, nr 43, jrk nr 296) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (*Dz. U.* 2020, jrk nr 1575) (edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artikli 479^{89} lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Käesoleva jao sätteid kohaldatakse autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitset, tööstusomandi õiguste kaitset ja muude immateriaalse varaga seotud õiguste kaitset käsitlevate asjade (intellektuaalomandi asjad) suhtes.

2. Intellektuaalomandi asjad käesoleva jao tähenduses hõlmavad ka asju, mis on seotud:

1) ebaausa konkurentsi ennetamise ja selle vastu võitlemisega;

[…]“.

12 Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 479^{112} on sõnastatud järgmiselt:

„Teabe esitamiseks kohustatud isikut käsitlevaid sätteid kohaldatakse iga isiku, sealhulgas kostja suhtes, kellel on artiklis 479^{113} osutatud teave või kellel on sellele ligipääs.“

13 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 479^{113} lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Kui õiguse omaja tõendab usutavalt intellektuaalomandi õiguse rikkumisele iseloomulike asjaolude olemasolu, võib kohus tema taotlusel enne selle intellektuaalomandi õiguse rikkumisega seotud menetluse algatamist või sellise menetluse käigus kuni esimese kohtuastme istungi lõpuni kutsuda rikkujat üles andma teavet kauba või teenuse päritolu ja turustusvõrgu kohta, kui õiguse omajal on seda vaja hagi esitamiseks.

2. Kui kohtu teabenõue eelneb intellektuaalomandi õiguse rikkumist puudutavale menetlusele, tuleb see menetlus algatada hiljemalt ühe kuu jooksul alates teabenõudega seotud määruse täitmise kuupäevast.“

14 4. veebruari 1994. aasta autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste seaduse (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych) (*Dz. U.* 1994, nr 24, jrk nr 83) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (*Dz. U.* 2021, jrk nr 1062) (edaspidi „autoriõiguse seadus“) artiklis 1 on sätestatud:

„1. Autoriõiguse ese on mis tahes vormis jäädvustatud individuaalse loomingulise tegevuse igasugune väljendus, sõltumata selle väärtusest, otstarbest ja väljendusviisist (teos).

2. Autoriõiguse esemeks on eelkõige järgmised teosed:

[…]

2) plastika;

2^1. Kaitsta saab ainult konkreetset väljendust; avastused, ideed, menetlused, töömeetodid ja -põhimõtted ning matemaatilised mõisted ei ole kaitstud.

[…]

4. Loojale tagatud kaitse tekkimiseks ei ole vaja täita mingeid formaalsusi.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 TB on füüsiline isik, kes turustab oma veebipoodides dekoratiivtooteid. Muu tegevuse hulgas müüb ta piltide A, B ja C reproduktsioone, mille ta on ise mehaaniliselt valmistanud. Kõigil neil piltidel on lihtne graafiline kujundus, mis koosneb piiratud arvust värvidest, geomeetrilistest kujunditest ja lühikestest lausetest. Nii on piltidel A, B ja C vastavalt laused: „Mój dom moje zasady“ („Minu kodu on minu kindlus“); „Nie ma ludzi idealnych a jednak jestem“ („Ideaalseid inimesi ei ole olemas, kuid mina olen üks neist“) ja „W naszym domu rano słychać tupot małych stopek. Zawsze pachnie pysznym ciastem. Mamy dużo obowiązków, mnóstwo zabawy i miłości“ („Meie kodus kostab hommikuti väikeste jalgade tatsumist. Alati on tunda maitsva koogi lõhna. Meil on palju kohustusi, rõõmu ja armastust.“). TB esitleb end kui nende piltide loojat, mis on tema väitel „teosed“ autoriõiguse seaduse tähenduses.

16 Castorama Polska ja Knor turustavad nende piltide reproduktsioone (edaspidi „põhikohtuasjas vaidluse all olevad reproduktsioonid“). Piltide A ja B täpseid koopiaid müüakse Castorama Polska veebipoes ja kauplustes ning neid tarnib Knor. Castorama Polska müüb ka Knori tarnitud pilte, millel on sama tekst nagu pildil C, kuid mille graafika ja kirjatüüp mõnevõrra erinevad. Ei põhikohtuasjas vaidluse all olevatele reproduktsioonidele ega neil esitatud piltidele endile ole märgitud asjaomase toote autorit ega päritolu. TB ei ole andnud Castorama Polskale ega Knorile nõusolekut ei nende reproduktsioonide valmistamiseks ega nende müügiks.

17 TB esitas 13. oktoobril 2020 Castorama Polskale nõude lõpetada tema loodud teoseid puudutavate varaliste ja mittevaraliste autoriõiguste rikkumine.

18 15. detsembril 2020 pöördus TB tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 479[113] alusel eelotsusetaotluse esitanud kohtusse nõudega kohustada Castorama Polskat ja Knori esitama teavet põhikohtuasjas vaidluse all olevate reproduktsioonide kohta, et saada teavet nende turustusvõrgu ning saadud või tellitud kaupade koguse kohta, samuti soovis ta tarnijate täielikku nimekirja, kõnealuste kaupade müügilepaneku kuupäeva Castorama Polska kauplustes ja veebipoes ning nende kaupade kogust ja müügitulu nii, et eraldi oleks välja toodud füüsiline ja veebimüük.

19 TB märkis, et talle kuuluvad varalised ja mittevaralised autoriõigused põhikohtuasjas vaidluse alla olevate reproduktsioonide esemeks olevatele piltidele ning et see teave on vajalik nende autoriõiguste rikkumise hagi esitamiseks, või teise võimalusena ebaausa konkurentsiga tekitatud kahju hüvitamise hagi esitamiseks.

20 Castorama Polska palub eelotsusetaotluse esitanud kohtul see teabenõue tagasi lükata ja teise võimalusena piirata nii palju kui võimalik tehtava kohtuotsuse ulatust, kuna ta leiab, et see otsus peaks olema rangelt piiratud „teostega“ autoriõiguse normide tähenduses, ning eitab võimalust, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate reproduktsioonide esemeks olevaid pilte saab kvalifitseerida „teosteks“ nende õigusnormide tähenduses. Ta tugineb ka ärisaladuse kaitsele ja väidab, et TB ei ole tõendanud, et tal on nende reproduktsioonide suhtes varalised autoriõigused. Castorama Polska sõnul ei ole TB taotluses silmas peetud loometeosed originaalsed, kuna viimane ei tõenda, et nende uudsuse tingimus on täidetud. Selle nõude rahuldamine tähendaks ideedele ja kontseptsioonidele autoriõiguse kaitse andmist, kuna kõnealused pildid peegeldavad praegusel ajal moes olevat trendi, mis seisneb „lihtsustatud motiveerivas graafikas“ koos „lihtsakoeliste fraasidega“. Castorama Polska leiab lisaks, et kõik nende piltide graafilised elemendid on lihtsakoelised ja korduvad ega ole võrreldes teiste turul saada olevate piltidega mingil moel originaalsed ei oma kompositsiooni, värvide ega kasutatud kirjatüüpide poolest.

21 Eelotsusetaotlusest nähtub, et TB esitatud tõendid koosnevad ühelt poolt ainult tema veebisaidi lehtede väljatrükkidest, millel on esitatud tema veebipoodides müügiks olevad esemed, ja alates 2014. aastast väljastatud arvetest, ning teiselt poolt Castorama Polska veebisaidi lehtede väljatrükkidest ja arvetest, mis on seotud piltide müügiga viimase veebipoes.

22 TB nõude läbivaatamisel põhikohtuasjas tekkisid eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlused direktiivi 2004/48 artikli 8 lõike 1 tõlgendamisel ja eelkõige küsimuses, kas selle sätte alusel toimuvas teabe nõudmise menetluses peab asjaolu, et huvitatud isik on nende intellektuaalomandi õiguste omaja, millele ta oma nõude toetuseks tugineb, olema täielikult tõendatud või võib see isik seda tõendada üksnes „tõenäosuse“ tasandil.

23 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2004/48] artikli 8 lõiget 1 koostoimes artikli 4 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et tegemist on intellektuaalomandi õiguste kaitse vahendiga, mida saab kasutada ainult siis, kui kõnealuses või mõnes muus menetluses tehakse kindlaks, et õigustatud isikule kuulub intellektuaalomandi õigus?

Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis:

2. kas direktiivi [2004/48] artikli 8 lõiget 1 koostoimes artikli 4 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et piisab, kui asjaolu, et õiguskaitsevahend puudutab olemasolevat intellektuaalomandi õigust, näidatakse tõenäosuse tasemel, ilma et seda peaks tõendama, eelkõige olukorras, kus intellektuaalomandi õigust rikkuvate kaupade või teenuste päritolu ja turustusvõrke käsitleva teabe nõue esitatakse enne intellektuaalomandi õiguste rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise hagi?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

24 Austria valitsus väidab, et eelotsusetaotlus ei ole vastuvõetav, sest põhikohtuasja lahendamiseks ei ole vaja tõlgendada direktiivi 2004/48 artiklit 8.

25 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille kaudu annab Euroopa Kohus liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida need kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Impacto Azul, C-186/12, EU:C:2013:412, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, C-184/20, EU:C:2022:601, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et selles menetluses on üksnes põhikohtuasja menetleval ja selles tehtava lahendi eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus konkreetse kohtuasja eripärasid arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus seega üldjuhul kohustatud otsuse tegema. Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamast keelduda vaid siis, kui on ilmne, et taotletav liidu õiguse tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (3. juuni 2021. aasta kohtuotsus BalevBio, C-76/20, EU:C:2021:441, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb samuti, et liikmesriigi kohtule tarviliku liidu õiguse tõlgenduseni jõudmiseks on vaja, et asjaomane kohus määraks kindlaks esitatud küsimuste faktilise ja õigusliku raamistiku või vähemalt selgitaks küsimuste aluseks olevaid faktilisi eeldusi. Lisaks peavad eelotsusetaotluses olema välja toodud täpsed põhjused, miks riigisisesel kohtul on liidu õiguse tõlgendamise küsimus tekkinud ja miks ta on pidanud vajalikuks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse (1. augusti 2022. aasta kohtuotsus Roma Multiservizi ja Rekeep, C-332/20, EU:C:2022:610, punkt 43 ning seal viidatud kohtupraktika).

28 Käesoleval juhul esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus piisavalt selgelt õigusliku ja faktilise konteksti ning põhjused, miks tal tekkis küsimus, kuidas tõlgendada teatavaid sätteid, mida ta peab oma otsuse tegemiseks vajalikuks. Eelkõige ei ole ilmne, et taotletaval tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasjaga või et tõstatatud probleem on hüpoteetiline.

29 Sellest tuleneb, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

30 Esitatud eelotsuse küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/48 artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et intellektuaalomandi õiguse rikkumise menetluses peab hageja viidatud artikli 8 alusel teabe nõudmiseks tõendama, et ta on kõnealuse intellektuaalomandi õiguse omaja, või piisab, kui ta näitab tõenäosuse tasandil, et ta on selle intellektuaalomandi õiguse omaja, eelkõige juhul, kui teabenõue esitatakse enne kõnealuse intellektuaalomandi õiguse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise hagi.

31 Selle direktiiviga otsustas liidu seadusandja tagada siseturul intellektuaalomandi kõrgetasemelise kaitse (18. detsembri 2019. aasta kohtuotsus IT Development, C-666/18, EU:C:2019:1099, punkt 38) ja viia läbi intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamise üldine minimaalne ühtlustamine (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, punkt 36).

32 Tuleb meenutada, et selle direktiivi artikli 8 lõike 1 punkti a kohaselt tagavad liikmesriigid, et intellektuaalomandi õiguse rikkumise menetlemisel ning vastuseks hageja põhjendatud ja proportsionaalsele nõudele võivad pädevad kohtud nõuda, et teavet intellektuaalomandi õigust rikkuvate kaupade või teenuste päritolu ja turustusvõrgu kohta esitaks rikkuja ja/või kes tahes isik, kes on tabatud tema valduses oleva õigusi rikkuva kommertseesmärgil kasutatava kaubaga.

33 Seega, mis puudutab selle sätte sõnastust, siis tuleb tõdeda, et see ei näe iseenesest hagejale ette kohustust tõendada, et ta on asjaomase intellektuaalomandi õiguse omaja.

34 Direktiivi 2004/48 artikli 4 alusel peavad isikud, kes taotlevad selle direktiivi II peatükis sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamist, kuuluma ühte nimetatud artikli punktides a–d loetletud neljast isikute või asutuste kategooriast. Need kategooriad hõlmavad esiteks intellektuaalomandi õiguste omajaid vastavalt kohaldatavatele õigusnormidele, teiseks kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel kõiki muid isikuid, kes on volitatud neid õigusi kasutama, eelkõige litsentsisaajaid, kolmandaks kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel intellektuaalomandi õiguste kollektiivse esindamise organisatsioone, kes on intellektuaalomandi õiguste omajate üldtunnustatud esindajad, ning neljandaks kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel kutselisi intellektuaalomandi kaitse organisatsioone, kes on intellektuaalomandi õiguste omajate üldtunnustatud esindajad.

35 Direktiivi artikli 4 punkti a, milles viidatakse „intellektuaalomandi õiguste valdajatele“, võib mõista nii, et kõnealuse direktiivi artikli 8 kohaldamisel peab hageja tõendama, et ta tõepoolest on vaidlusaluse intellektuaalomandi õiguse omaja.

36 Kuid väljakujunenud kohtupraktika järgi ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Quadrant Amroq Beverages, C-332/21, EU:C:2022:1031, punkt 42).

37 Seega tuleb direktiivi 2004/48 artikli 8 lõike 1 tõlgendamiseks analüüsida nii selle sätte konteksti kui ka selle direktiiviga taotletavaid eesmärke.

38 Direktiivi 2004/48 II peatükis sätestatud „meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite“ kohaldamiseks nõutava tõendamisstandardi kohta tuleneb selle direktiivi artiklist 6, et vastaspoolelt tõendite esitamise nõudmiseks peab pool esitama „oma nõuete toetamiseks piisava mõistlikult kättesaadava tõendusmaterjali“. Nimetatud direktiivi artikli 7 kohaselt peab pool selleks, et taotleda ajutisi meetmeid tõendusmaterjali säilitamiseks, esitama „piisavaid tõendeid, et tema intellektuaalomandi õigust on rikutud“. Lõpuks on sama direktiivi artikli 9, mis käsitleb ajutisi ja ennetavaid meetmeid, lõikes 3 ette nähtud, et kohtutel on õigus nõuda hagejalt „kättesaadava tõendusmaterjali esitamist piisava kinnituse saamiseks, et hageja on õiguste valdaja ning et hageja õigusi rikutakse“.

39 Mis puudutab eesmärki, siis nähtub direktiivi põhjendustest 10 ja 13, et eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusakte, et tagada intellektuaalomandi kõrgetasemeline, võrdväärne ja ühetaoline kaitse. Selle direktiivi sätete eesmärk on reguleerida neid intellektuaalomandi aspekte, mis on lahutamatult seotud esiteks nende õiguste järgimise tagamisega ja teiseks nende õiguste rikkumisega, nähes olemasolevate intellektuaalomandi õiguste rikkumise ennetamiseks, tõkestamiseks või heastamiseks ette kohustuse kehtestada tõhusad õiguskaitsevahendid (18. detsembri 2019. aasta kohtuotsus IT Development, C-666/18, EU:C:2019:1099, punktid 38 ja 40 ning seal viidatud kohtupraktika).

40 Sellega seoses tuleb rõhutada, et direktiivi 2004/48 artikli 8 lõikes 1 intellektuaalomandi õiguste omaja kasuks ette nähtud teabe nõudmise menetlus on eraldiseisev menetlus (vt selle kohta 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punktid 81 ja 82).

41 Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb selleks, et tagada intellektuaalomandi kõrgetasemeline kaitse, jätta kõrvale tõlgendus, millega tunnustatakse direktiivi 2004/48 artikli 8 lõikes 1 ette nähtud õigust teabele üksnes menetluses, mille ese on intellektuaalomandi õiguse rikkumise tuvastamine, kuna sellise tasemega kaitse võib nimelt jääda tagamata, kui õigust teabele ei ole võimalik teostada ka eraldiseisvas menetluses, mis on algatatud pärast sellise hagi kohta tehtud kohtuotsuse jõustumist, mis päädis intellektuaalomandi õiguse rikkumise tuvastamisega (18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus NEW WAVE CZ, C-427/15, EU:C:2017:18, punkt 24).

42 Euroopa Kohus on täpsustanud, et sama arutluskäiku tuleb kohaldada ka kahju hüvitamise hagile eelnevas eraldiseisvas menetluses, milles hageja küsib direktiivi 2004/48 artikli 8 lõike 1 punkti c alusel teavet, mis võimaldab tal tõhusalt algatada kohtumenetluse eeldatavate õigusrikkujate vastu (17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 82).

43 Lisaks on Euroopa Kohus leidnud, et direktiivi 2004/48 artikli 8 lõikes 1 sätestatud õigus teabele konkretiseerib Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 kaitstud põhiõigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja tagab seeläbi selle, et oleks võimalik tegelikult kasutada põhiõigust omandile, mis hõlmab ka harta artikli 17 lõikega 2 kaitstud intellektuaalomandi õigust. Seega võimaldab see õigus teabele intellektuaalomandi õiguse omajal tuvastada isiku, kes seda õigust rikub, ja võtta vajalikke meetmeid, näiteks esitada direktiivi artikli 9 lõigete 1 ja 2 kohaseid ajutiste meetmete kohaldamise taotlusi või direktiivi artikli 13 kohaseid kahju hüvitamise hagisid, et kõnealust intellektuaalomandi õigust kaitsta (vt selle kohta 17. juuni 2021. aasta kohtuotsus M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, punkt 83). Sellise intellektuaalomandi õiguse omajal ei oleks nimelt oma intellektuaalomandi õiguse rikkumise ulatusest täielikku ülevaadet omamata võimalik teha kindlaks või arvutada täpset kahjuhüvitist, mida tal on selle rikkumise tõttu õigus saada.

44 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 41, ilmneb kogu sellest kohtupraktikast selgelt, et direktiivi 2004/48 artikli 8 kohase teabenõude funktsiooni tuleb eristada hagist, mille eesmärk on intellektuaalomandi õiguse rikkumise tuvastamine.

45 Direktiivi 2004/48 artiklis 8 ette nähtud teabenõude eesmärk erineb intellektuaalomandiõiguse rikkumise tuvastamise hagi eesmärgist. Kui selle nõude suhtes kehtiks samad tõendamisnõuded, mis kehtivad hagile, milles kohtul palutakse tuvastada intellektuaalomandi õiguse rikkumine, kaotaks kõnealuses artiklis 8 ette nähtud eraldiseisev menetlus, mis on liidu õiguse eripära, suure osa oma praktilisest kasulikkusest.

46 Lisaks tuleb selle direktiivi artiklis 8 ette nähtud teabe nõudmise menetluses esitatud tõendite piisavuse täpsustamiseks võtta arvesse viidatud intellektuaalomandi õiguse olemust ja võimalikke eriformaalsusi, millest sõltub omand sellele õigusele.

47 Sama nähtub ka selle direktiivi põhjendusest 17, mille kohaselt peavad selles direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid iga juhtumi korral olema piiritletud viisil, mis võtab arvesse vastava juhtumi eripära ja sealhulgas iga intellektuaalomandi õiguse iseärasusi ning – kui see on asjakohane – selle, kas rikkumine on tahtlik või tahtmatu.

48 Käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas on vaidluse all autoriõigus, millele TB tugineb.

49 Sellega seoses rõhutatakse direktiivi 2004/48 põhjenduses 19, et „autoriõigus eksisteerib teose loomise tõttu ning ei vaja formaalset registreerimist“.

50 Selle õigusega seoses tuleneb Euroopa Kohtu praktikast direktiivi 2001/29 kohta, et mõiste „teos“ koosneb kahest elemendist. Ühest küljest viitab see originaalsele objektile, mis on autori intellektuaalne looming, ja teisest küljest nõuab see selle loomingu väljendust. Mis puudutab esimest elementi, siis tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et selleks, et objekti saaks pidada originaalseks, on ühtaegu vajalik ja piisav, et see peegeldab autori isikupära, väljendades viimase vabu ja loomingulisi valikuid. Teise elemendi puhul tähendab direktiivis 2001/29 osutatud mõiste „teos“ tingimata piisavalt täpselt ja objektiivselt identifitseeritavat objekti (vt selle kohta 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punkt 22–25).

51 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas TB on esitanud piisavad tõendid selle kohta, et tema on asjaomase intellektuaalomandi õiguse omaja.

52 Samamoodi on direktiivi 2004/48 artikli 3 lõikes 1 sätestatud, et selle direktiivi II peatükis ette nähtud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid peavad muu hulgas olema lihtsad ja õiglased ega tohi olla asjatult kulukad. Lisaks peavad selle direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt asjaomased meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid peab rakendama viisil, mis võimaldab ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu. Seega näeb artikkel 3 ette, et liikmesriigid ja lõppastmes ka liikmesriikide kohtud tagaksid, et selle direktiivi artiklis 8 osutatud teabenõuet ei kasutataks kuritarvitavalt (28. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Phoenix Contact, C-44/21, EU:C:2022:309, punkt 43).

53 Järelikult peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama talle esitatud teabenõude põhjendust ja proportsionaalsust ning kontrollima, kas põhikohtuasja hageja ei ole seda nõuet kasutanud kuritarvituslikult. Selleks peab see kohus kõiki põhikohtuasja objektiivseid asjaolusid nõuetekohaselt arvesse võtma (vt selle kohta 12. septembri 2019. aasta kohtuotsus Bayer Pharma, C-688/17, EU:C:2019:722, punkt 70).

54 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 48, peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus juhul, kui ta jõuab järeldusele, et tegemist on õiguse kuritarvitamisega, keelduma võimaldamast kasutada direktiivi 2004/48 artiklis 8 ette nähtud õigust teabele.

55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2004/48 artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte alusel algatatud intellektuaalomandi õiguse rikkumise menetluses peab hageja viidatud artikli 8 alusel teabe nõudmiseks esitama kogu mõistlikult kättesaadava tõendusmaterjali, mis võimaldab anda taotluse saanud kohtule piisava kinnituse, et hageja on selle õiguse omaja – selleks peab hageja esitama tõendid, mis on vaidlusaluse intellektuaalomandi õiguse olemust ja kohaldatavaid eriformaalsusi arvestades asjakohased.

Kohtukulud

56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta artikli 8 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

selle sätte alusel algatatud intellektuaalomandi õiguse rikkumise menetluses peab hageja viidatud artikli 8 alusel teabe nõudmiseks esitama kogu mõistlikult kättesaadava tõendusmaterjali, mis võimaldab anda taotluse saanud kohtule piisava kinnituse, et hageja on selle õiguse omaja – selleks peab hageja esitama tõendid, mis on vaidlusaluse intellektuaalomandi õiguse olemust ja kohaldatavaid eriformaalsusi arvestades asjakohased.

Allkirjad